

Натисніть тут, щоб

КУПИТИ КНИГУ НА САЙТІ

або

замовляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

Бібліотека світової літератури для дітей у 100 томах

Серія третя * * * (Література ХХ століття)

Рафаель Сабатіні

ФОРТУНА КАПІТАНА БЛАДА

ТЕРНОПІЛЬ
БОГДАН

УДК 82-31
ББК 83.3(7)
С12

Бібліотека світової літератури для дітей у 100 томах «СВІТОВИД»
заснована 2004 року

Переклад з англійської *Анатолія Санченка*

Сабатіні Рафаель

С12 Фортуна капітана Блада : Роман / Р. Сабатіні. —
Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2016. —
240 с. — (Бібліотека світової літератури для дітей
у 100 томах «Світовид». Серія третя. Література ХХ
століття).

ISBN 978-966-692-283-5 (серія)

ISBN 978-966-10-4466-0

Третя книга Рафаеля Сабатіні про шляхетного пірата капітана Блада — це, як і книга друга, збірка оповідань. Утім, попри сюжетну завершеність кожного оповідання, всі вони поєднані головними героями, часовою послідовністю та причинно-наслідковими зв'язками, тож дану книгу можна вважати романом у новелах.

Читач порине в дивовижний світ яскравої природи Карибських островів та витончених вітрильників, побачить строкатий натовп моряків і тубільців у припортових тавернах, уболіватиме за капітана Блада та його спільників буканьєрів з Берегового братства, які завдяки своїй винахідливості, відвазі й енергійності долатимуть чергові підступи іспанських адміралів та губернаторів і, звісно, шукатимуть скарби. Бо слово «фортуна» в англійській мові означає ще й «скарб»...

УДК 82-31
ББК 83.3(7)

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-692-283-5 (серія)
ISBN 978-966-10-4466-0

© Санченко А., переклад, 2016
© Навчальна книга – Богдан, 2016

Епізод 1. Драконова Паща

I

Це був чудовий корабель з класу фрегатів, вишуканий не тільки в своїх обводах, а й у деталях оздоблення, побудований зі звичним серед іспанських корабелів надміром любовної турботи. Називався він «Сан Феліпе», наче щоб поєднати побожність та відданість, і витонченість його оснастки змагалася з красою ліній корпусу.

Велика каюта, залита сонячним світлом через високі кормові ілюмінатори з рогу¹, крізь які було видно пінний кільватерний струмінь, виглядала розкішно завдяки різьбленим меблям, порт'єрам із зеленого дамаського оксамиту та позолоченому витому орнаментові на переборках². У каюті Пітер Блад, її теперішній власник, схилявся над лежачим на кушетці під кормовим рундуком³ іспанцем, і згадував свою первісну професію хірурга. Його руки, такі ж міцні, як і витончені, надавали допомогу настільки делікатно, наче торка-

¹ У старі часи замість скла часто використовували розпрямлені напівпрозорі пластини з рогів тварин.

² Переборки — «стіни» між відсіками судна чи каютами.

³ Рундук — шафа в каюті.

лася жінка. Він поновлював пов'язку на стегні іспанця, де переламана кістка проштрикнула тіло. Зараз він остаточно прилаштував ремені, які тримали шину на стегні, встав, і кивком голови звільнив негра стюарда, який йому прислужував.

— Дуже добре, доне Іларіо, — сказав він тихо іспанською, якою розмовляв вільно і навіть граційно.

— Зараз уже можу поклястися, що ви знову ходитимете на своїх двох.

Бліда посмішка освітила страдницьке обличчя пацієнта, надавши йому аристократизму.

— За це, — сказав він, — слід дякувати Богові й вам. Чудо!

— Аж ніяк не чудо. Лише хірургія.

— Але ж хірург, тут? Оце і є чудо. Хіба повірять мені, коли казатиму, що мене поставив на ноги капітан Блад?

Капітан, високий та гнучкий, саме відкочував рукави своєї ошатної батистової сорочки. Разюче сині очі під чорними бровами на яструбиному обличчі, засмаглому до кольору червоного дерева, задумливо розглядали іспанця.

— Колись хірург — завжди хірург, — сказав він, наче пояснюючи. — А я колись був хірургом, як ви могли чути.

— І як переконався на собі, до мого щастя. Але яка дивна алхімія долі перетворила хірурга на пірата?

Капітан Блад натомість розсміявся.

— Своїх негараздів я зазнав тільки через виконання лікарського обов'язку; через те, що бачив у пораненому пацієнта, незалежно від того, як він отримав поранення — як і у вашому випадку. Це був нещасний повстанець з війська герцога Монмута. Хто підтримує

бунтівників, той сам бунтівник. Так гласить християнський закон. Я був спійманий на місці злочину за накладанням пов'язок на його рани, і за це засуджений до страти. Покарання пом'якшили, але не з милосердя. На плантаціях потрібні були раби. У трюмі з іншими нещасними мене відвезли за море, щоб продати на Барбадосі. Я втік, і мені здавалося, щоби лікар назавжди помер тоді, коли народився капітан Блад. Але привид хірурга все ще вештається у тілі буканьєра, як ви переконалися, доне Іларіо.

— На моє велике щастя і глибоку вдячність. А привид усе ще практикує небезпечну добродійність, яка прирекла хірурга?

— Атож! — жваві очі капітана проникливо зблиснули, спостерігаючи за рум'янцем на іспанцевих блідих вилицях та підозрілим виразом його очей.

— Ви не боїтеся, що історія може повторитися?

— Я більше нічого не боюся, — сказав капітан Блад і потягнувся за камзолом. Накинув на плечі чорну сатинову одяжину, гаптовану срібним галуном, поправив перед люстром розкішні бельгійські мережива на шиї, струсив кучері чорної перуки і виструнчився — весь елегантське втілення мужності, більше притаманне передпокоюм Ескуріала¹, ніж квартал-деку² піратського корабля.

— Зараз ви маєте відпочити і спробувати заснути, доки не проб'є вісім склянок³. У вас нема ознак лихо-

¹ Палац іспанських королів.

² Кв ар т е р - д е к — палуба високої надбудови на кормі вітрильника, своєрідний капітанський місток тих часів.

³ Ві сі м с к л я н о к — час вахти на судні вимірюється ударами суднового дзвона кожних півгодини. Їх від 1 до 8, тобто 4 години вахти. Після зміни вахти починають знову з одного удару.

манки. Але мій припис для вас — усе ще спокій. Я повернуся після восьми склянок.

Пацієнт, проте, не виказав нахилу до спокою.

— Доне Педро... Перш ніж ви підете... Зачекайте. Ця ситуація гнітить мене. Я вельми зобов'язаний вам і не можу брехати. Я підняв фальшивий прапор.

Бладові виголені губи іронічно скривилися:

— Мені самому це час від часу видається зручним.

— Але є різниця! Моя честь протестує, — його темні очі раптово зустрілися поглядом з капітаном, він продовжив: — Ви знаєте мене тільки як одного з чотирьох потерпілих іспанців, яких ви порятували на скелях рифу Сент-Вінсент і шляхетно доправляєте до землі в Сан-Домінго. Честь наполягає, що ви мусите знати більше.

Здавалося, що Блад потішений.

— Сумніваюся, що ви зможете багато додати до мого знання. Ви — дон Іларіо де Сааведра, новий іспанський королівський губернатор Еспаньоли. Перед штурмом, що вас потопив, ваш корабель належав до ескадри маркіза Ріконете, який мав взаємодіяти з вами на Карибах для знищення цього чортового пірата й букан'єра¹, цього ворога Бога й Іспанії на ім'я Пітер Блад.

¹ Букан'єр — слово французького походження, спочатку означало нелегальних мисливців, які полювали на дичину на іспанських Антильських островах. В англійську мову потрапило вже у значенні пірат, флібустьєр, корсар, приватир, капєр. Уже кількість цих назв професії показує, що між ними була помітна сучасникам різниця, пояснити яку зараз можуть тільки історики. Сабатіні вживав саме «букан'єр», тож не варто замінити це чимось іншим. Він точно розумівся.

Сполотніле обличчя дона Іларіо видало глибину його подиву.

— Пречиста Діво! Ви знали це?

— Із похвальною розважливістю ви опустили своє доручення у кишеню, коли ваш корабель ішов на дно. З розважливістю, не менш похвальною, я роздивився його невдовзі по тому, як ви потрапили на борт. Ми не перебірливі в нашому ремеслі.

Якщо це просте пояснення усунуло один подив, воно ж зародило інший.

— І попри це, ви не тільки опікуєтеся мною, а й насправді доправляєте у Сан-Домінго!

Тут вираз його обличчя змінився.

— А, розумію. Ви вірите у мою вдячність, тож...

Але капітан Блад перебив його.

— Вдячність? — він засміявся. — Це останнє почуття, якому я йму віру. Не довіряю нічому, крім себе, сер. Я вам казав, що більше нічого не боюся. Ви зобов'язані не буканьєру, а хірургові; а це зобов'язання перед привидам. Тож пусте. Не беріть у голову цих складнощів вибору між своїми зобов'язаннями: дарма, переді мною чи перед королем. Я попереджений. Для мене цього досить. Не переймайтеся, доне Іларіо.

Він зачинив двері, залишивши іспанця спантеличеним і очманілим.

Вийшовши на шкафут¹, де били байдики кільканадцять його буканьєрів, половина від повної суднової команди, капітан помітив, що небо спохмурніло, хоча ще недавно було свіжим і прозорим. Проте погода не була сталою ще від урагану десятьма днями раніше, після якого він і поря-

¹ Шкафут — середня частина верхньої палуби судна. Поряд з носовою — бак або напівбак та кормовою — ют, квартер-дек або шканці.

тував пораненого дона Іларіо та трьох його компаньйонів зі скелястого острівця, куди їх викинуло штормом. Завдяки цим навальним місцевим вітрам, що перемежались безвітряними штилями, «Сан Філіпе» все ще був далеко від пункту призначення; він перебував у точці за двадцять миль від острівця Саона. Судно ледве повзло по тихій маслянистій хвилі найтемніших бузкових кольорів, його вітрила почергово надималися й обвисали. Віддалені пагорби Еспаньоли на правому траверзі¹, які раніше було чітко видно, наразі щезли в попелястій імлі.

Штурман² Чевфінч, який стояв біля стернового румпеля³, виведеного в отвір корми, заговорив, ледь Блад наблизився.

— Ще більше лихо насувається, капітане. Я вже сумніваюся, чи ми колись дістанемося Сан-Домінго. У нас на борту Йона⁴.

Щодо лиха Чевфінч не помилявся. Воно прийшло з поривом вітру від заходу опівдні здійнявши таку хвилю, що його легкий сумнів, чи дістануться вони колись Сан-Домінго, опівночі зміцнів до твердого переко-

¹ Т р а в е р з — напрямом, перпендикулярний борту (і курсу) судна.

² Ш т у р м а н — офіцер-судноводій.

³ В оригінальному тексті whipstaff — стерновий пристрій, назви для якого в нас нема, бо його використовували раніше, ніж започаткувалася російська флотська термінологія. Попередник відомого штурвалу (стернового колеса). Тут стерновий правив судном за допомогою великого дерев'яного важеля, який вертикально стирчав з палуби. Відхиляв його праворуч або ліворуч.

⁴ Біблійний сюжет про пророка Йону, який мимоволі накликає на судно, на якому пливе, шторм, досі, й у 21 столітті, — популярний морський забобон. Коли судно потрапляє в шторм, моряки не так уже й жартома кажуть, що хтось із команди грішив на березі.

нання кожного матроса на борту, що таки не дістануться. Під потоками зливи, в розкатах грому, відлупцьований гігантськими хвилями «Сан Феліпе» пробивався через шторм, який постійно відносив його до північного заходу. Ще до світанку останні подихи урагану проминули його, залишивши гойдатися в чорному морі на довгих плавних брижах¹, виправляти заподіяну шкоду й зализувати рани. Кормові релінги² зрізало як ножем, разом з ними змило за борт вертлюжні гармати³. З рострів⁴ на шкафуті змило одну зі шлюпок, і кілька уламків розтровоєної іншої заплуталося в носовій оснастці.

Але зі всіх збитків на палубі найсерйознішої шкоди зазнала грот-щогла⁵. Вона тріснула й була тепер не тільки безпорадною, а й небезпечною. Попри все це, однак, вони могли констатувати, що шторм відніс їх до пункту призначення. Менше, ніж за п'ять миль⁶ по курсу, на півночі, відкрився Ель-Росарто, за яким лежав Сан-Домінго. В іспанських водах цієї гавані та під жерлами гармат фортеці Короля Філіпа дон Іларіо мусив давати їм вказівки заради власної безпеки.

Тривав досвіток, наразі блискотливий та іскристий після бурі, коли пошкоджений вітром корабель, з на-

¹ Брижі — хвилі без вітру, відлуння недалекого шторму.

² Релінги — огороження борту, перила.

³ Вертлюжні гармати, або фальконети — гармати невеликого калібру, встановлені на поворотній частині (вертлюзі) на фальшбортах корабля.

⁴ Ростри — тут балки над верхньою палубою, на яких зберігалися запасний рангоут, перекинуті дном догори шлюпки тощо.

⁵ Грот-щогла — головна щогла корабля, на фрегаті — середня.

⁶ Морська миля — становить 1852,3 метра.

повненими легким бризом¹ вітрилами на бізані² та фок-щоглі³, але без жодної ганчірки на грот-щоглі, крім стягу Кастилії на верхівці, хитаючись, проминув природний хвилелом, який здавна розмивають потоки річки Озама, й увійшов до гавані Сан-Домінго вузьким східним проходом, відомим як Драконова Паща.

Корабель знайшов глибини у вісім сажнів⁴ зовсім поблизу узбережжя, що піднімалось, як дамба, на фундаменті з коралів, утворивши острів менш ніж чверть милі в ширину і близько милі в довжину, з невисоким пагорбом посередині, увінчаним кількома групами капустяних пальм⁵. Тут «Сан Філіпе» кинув якір і випалив з гармати, салютуючи найшляхетнішому місту Нової Іспанії через простору гавань.

Це біле й просторе місто розкинулося посеред широких смарагдових саван. Воно було містом майданів, палаців та церков, начебто перевезених з Кастилії, і над усім вивищувався шпиль собору, в якому зберігали прах Колумба.

На білому молі⁶ зчинилася метушня, і невдовзі низка човнів поспішно вирушила в напрямку «Сан Феліпе», очолювана позолоченою двадцятивесельною баркою⁷, над якою майорів червоно-жовтий прапор Іспанії. Під

¹ Бри з — прибережний вітер, який уночі дме з берега в море, а вдень — з моря на берег.

² Бі з а н ь — третя, кормова щогла фрегата.

³ Ф о к - щ о г л а — перша, носова щогла фрегата.

⁴ М о р с ь к и й с а ж е н ь — 1,83 метра, сажнями розмічено лот — мотузку з чавунним грузилом, якою вимірюють глибину, кидаючи за борт.

⁵ Листя цієї пальми можна вживати в їжу, як капусту.

⁶ М о л — насип з каменів (нині ще й із бетону), що відходить від берега у море, використовується як причал тощо.

⁷ Б а р к а — старовинний тип човна.

червоним тентом із золотою оторочкою сидів огрядний, смаглявий, виголений до синяви джентльмен у світло-коричневій тафті¹ й у крислатому капелюсі з плюмажем. Він задихався й спливав потом, поки забирався на шкафут «Сан Філіпе» забортним трапом².

Там капітан Блад у чорних зі сріблом шатах чекав на нього поруч із кушеткою, на якій безпомічного дона Іларіо винесли з каюти. Його почет становили три його порятовані під час кораблетрощі компаньйони, а тлом служила шеренга буканьєрів, замаскованих шоломами й панцирами під іспанських піхотинців з мушкетами на плечі.

Але дона Клементе Педросо, відставного губернатора, якого дон Іларіо прибув замінити, не вдалося цим ошукати. Рік тому, під Пуерто-Ріко, на палубі галеона³, котрого взяв на абордаж⁴ і пограбував капітан Блад, він стояв лице до лица з буканьєром, а Блад був не з тих, чие обличчя просто так забудеш. Дон Клементе завмер перед ним. Його смаглява грушоподібна фізіономія запалала страхом і люттю.

Капітан Блад поклонився йому, ввічливо скинувши капелюха.

¹ Тафта — вид тканини.

² Трапи — сходи, драбини на судні. Забортний трап з майданчиком біля самої води вивалюють за борт на стоянках, і до нього швартуються шлюпки.

³ Галеон — великий іспанський корабель з високими бортами і великим трюмом, багатьма гарматами на бортах тощо. Галеони перевозили з Америки в Іспанію награбоване золото.

⁴ Взяти на абордаж — причалити борт до борту до іншого корабля, перекинути на його палубу свою команду і захопити судно в рукопашному бою.

— Пам'ять вашої світлості робить мені честь, здається. Але не сподівайтесь, що я підняв фальшивий прапор.

Він вказав угору на прапор, що забезпечив «Сан Філіпе» люб'язність візиту.

— Цим я завдячую присутності на борту дона Іларіо де Сааведра, нового губернатора Еспаньоли від короля Філіпа.

Дон Клементе опустил погляд на бліде, гордовите обличчя людини на кушетці й нічого не сказав, шумно дихаючи, поки дон Іларіо кількома словами пояснював йому ситуацію і простягнув все ще чинне доручення, хоча й розмите морською водою. Трійця іспанців, також порятованих разом з ним, була тут, і це давало гарантію, що всі подальші підтвердження перебере маркіз Ріконете, Адмірал Моря-Океану, чия ескадра невдовзі мала прибути в Сан-Домінго.

Дон Клементе вислухав усе в похмурій тиші. Так само похмуро й тихо він роздивився доручення нового губернатора. Після цього спробував, з обережності, загорнути в холодну поштивість ту лють, яку в нього викликали ситуація і вигляд капітана Блада.

Але той помітно поспішав полишити судно.

— Моя барка, доне Іларіо, до послуг вашої світлості. Я думаю, нас тут нічого не затримує.

Дон Іларіо напівобернувся до виходу, з презирством не зважаючи на капітана Блада.

— Нічого, — сказав дон Іларіо, — крім висловлення вдячності моєму рятівникові й винагороди для нього.

Дон Клементе відповів сердито, не обертаючись:

— Звісно, я гадаю, необхідно дозволити йому вільний відхід.

— Мені було б соромно за такий жалюгідний і скупий прийом, — сказав дон Іларіо, — особливо за такого стану його судна. За ту величезну послугу, яку мені на-

дано, я заборгував йому принаймні дозволом запастися тут деревом, водою й свіжою провізією, а також шлюпками на заміну втрачених. А ще слід надати йому притулок у Сан-Домінго, щоб він міг закінчити ремонт.

Капітан Блад втрутився:

— Для цього ремонту мені не треба турбувати Сан-Домінго. Цей острів якнайкраще придатний до цього, і з вашого дозволу, доне Клементе, я тимчасово візьму його в оренду.

Дон Іларіо, який закипав увесь час і коли промовляв дон Іларіо, не стримався й вибухнув:

— З мого дозволу? — його обличчя пожовкло. — Дякувати Богу і всім святим, що вони позбавили мене цієї ганьби з тої хвилини, як дон Іларіо став чинним губернатором!

Сааведра насупився. Він заговорив з кволою строгістю.

— Тож прошу вас цього не забувати, якщо ваша ласка, доне Клементе, і змінити свій тон.

— О, слуга вашої світлості, — усунутий губернатор іронічно вклонився. — Це, звісно у вашій владі: вирішувати, як довго цей ворог Бога й Іспанії буде насолоджуватися гостинністю й захистом Його Католицької Величності.

— Стільки, скільки йому може знадобитися для закінчення ремонту.

— Розумію. А коли це здійсниться, він, без сумніву, спокійно відпливе, тож зможе продовжити непокоїти й грабувати кораблі Іспанії?

Сааведра холодно відповів:

— Я дав йому слово, що він вільно вийде з порту, і що сорок вісім годин після цього не буде переслідування або інших заходів проти нього.

— І ви дали йому слово в цьому? Чорт забирай! Ви дали йому слово...

Капітан Блад ввічливо перебив:

— І мені здається, що буде не зайвим, щоб ви теж дали таке слово, мій друже.

Його спонукав до цього не так власний неспокій, як шляхетність до дона Іларіо: треба було пов'язати словом старого й нового губернатора, щоби дон Клементе не міг потім заподіяти шкоди своєму наступникові, на що він, на думку Блада, був цілком здатний.

Дон Клементе був приголомшений. Він оскаженіло змахнув своїми товстими руками.

— Моє слово? Моє слово!

Його душив гнів. Його щоки надималися, наче ось-ось вибухнуть.

— Ви думаєте, я дам своє негідникові пірату? Ви думаєте...

— О, як забажаєте. Якщо ви так волієте, я можу помістити вас у трюм, закувати в кайдани й тримати на борту вас обох з доном Іларіо, аж поки не буду готовий знову підняти вітрила.

— Це нечувана наруга?

Капітан Блад знизав плечима.

— Можете називати це так. Я ж іменую це утриманням заручників.

Дон Клементе люто дивився на нього зі все більшою злобою.

— Я протестую. З примусу...

— Тут нема жодного примусу. Ви даєте мені слово, або я накладаю на вас кайдани. Ваш вибір вільний. Де ж тут примус?

Тоді перебив дон Іларіо.

— Годі, сер, годі! Ця суперечка аж ніяк не достойна нас. Ви поручитесь вашим словом або ж приймете всі наслідки.

Таким чином, як гірко не страждав дон Клементе, він вимушений був поручитися.

Після всього, на контрасті з його сердитим відбуттям, прощання дона Іларіо, кушетку якого зачепили стропом, щоб спустити в баркас, було люб'язним. Вони з капітаном Бладом обмінялися взаємними компліментами й добрими побажаннями; втім було цілком зрозуміло, що вони жодним чином не завадять заповзятій ворожості, якої вимагав від дона Іларіо обов'язок, ледь закінчиться нетривале перемир'я.

Блад посміхався, спостерігаючи як червона барка під обвислим прапором проборознила гавань сплесками весел у напрямку молу. Кілька менших шлюпок відпливло разом з ним. Решта ж, завантажених фруктами й овочами, свіжим м'ясом і рибою, залишилися під бортом «Сан Феліпе», з палким бажанням їхніх господарів поторгувати в рідних водах, ніскільки не переймаючись, чи той, бува, не пірат.

Вольверстоун, одноокий велетень, який утік з Барбадосу разом з Бладом і та відтоді був одним з найближчих його спільників, схилився поруч із ним на фальшборт¹.

— Ми ж не занадто покладатимемося, сподіваюся, на слово цього обвислого синьопикого губернатора?

— Це недостойно, Неде, бути від природи таким підозрілим. Хіба не сам він поручився, і чи пристойно сумніватися в його добрих намірах? Я кричу «як не соромно, Неде», але в той же час, щоби жодним чином не спокушати його, ми укріпимося тут на острові.

¹ Ф а л ь ш б о р т — продовження борту над верхньою палубою, своєрідний «парканчик» по борту судна. На відміну від релінгів — суцільний, а не перила.